

Stavovi građana Srbije o odnosima s Kosovom i Albanijom

Analiza istraživanja javnog mnjenja

Autorka:

Maja Bjeloš, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

© Sva prava zadržava Kosovski centar za bezbednosne studije. Zakon o autorskim pravima i srodnim pravima štite prava i intelektualnu svojinu. Nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati, čuvati u sistemu za pronalaženje ili prenositi, u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvom, elektronskim, mehaničkim ili drugim, bez pismene dozvole od strane izdavača. Komercijalna upotreba svih medija koje izdaje Kosovski centar za bezbednosne studije (KCBS) nije dozvoljena bez pismene saglasnosti KCBS. Molimo vas kontaktirajte: info@kkss.org ili +383 38 221 420.

Podaci predstavljeni u izveštaju proizilaze iz ankete Bezbednosnog barometra Zapadnog Balkana (BBZB). BBZB je nova regionalna inicijativa koju je KCBS pokrenuo 2020. godine, realizovana u saradnji sa Beogradskim centrom za bezbednosnu politiku (BCBP) u Srbiji i Centrom za proučavanje demokratije i upravljanja (CPDU) u Albaniji, koju podržava Nacionalna zadužbina za demokratiju (NZD). BBZB služi kao instrument za merenje percepcije javnosti u Albaniji, Kosovu i Srbiji o različitim pitanjima vezanim za bezbednost. Nalazi pokazuju kako građani doživljavaju ili jesu li informisani o pitanjima predstavljenim u ovom izveštaju. Kao takvi, stavovi predstavljeni u ovom izveštaju ne predstavljaju nužno stavove KCBS, BCBP, CPDU ili NZD.

Podržano od:

Konzorcijum predvođen:

STAVOVI GRAĐANA SRBIJE O ODNOSIMA S KOSOVOM I ALBANIJOM

ANALIZA ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA

PREGLED SADRŽAJA

DIJALOG BEOGRADA I PRIŠTINE	1
STAVOVI GRAĐANA O DIJALOGU	2
O IDEALNOM ISHODU DIJALOGA	4
O ULOZI EU I SAD U DIJALOGU	6
ODNOSI SRBIJE I ALBANIJE	8
ETNIČKA DISTANCA PREMA ALBANCIMA	10
O METODOLOGIJI ISTRAŽIVANJA	12

DIJALOG BEOGRADA I PRIŠTINE

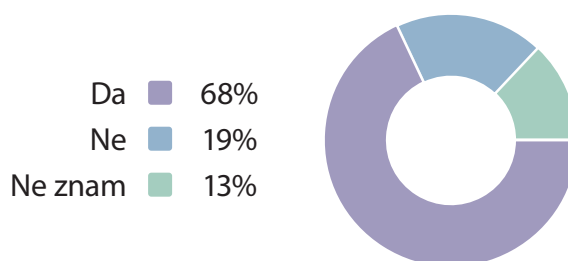
Odnosi Srbije i Kosova sveli su se na pregovore u Briselu uz posredovanje EU. Posle dužeg zastoja, činilo se da su se pregovori Beograda i Prištine vratili na "pravi kolosek" i to nakon imenovanja posebnog predstavnika EU Miroslava Lajčaka. Na nastavak dijaloga uticao je i drugačiji pristup SAD Balkanu nakon predsedničkih izbora i imenovanja novog izaslanika SAD za Balkan Gabrijela Eskobara. Uprkos snažnoj želji međunarodne zajednice da se glavni pregovarači Srbije i Kosova vrate za pregovarački sto, činilo se da srpski predsednik Aleksandar Vučić i kosovski premijer Aljbin Kurti nisu voljni napraviti iskorak. Njihov prvi susret u junu 2021. u Briselu nije bio ohrabrujući jer je otkrio lične animozitete koji su pretili da dijalog dovedu ponovo u ćorsokak. Bez jasne perspektive pridruživanja EU, odnosno bez opipljive 'šargarepe na kraju štapa', čini se da su oba lidera manje motivisana za donošenje hrabrih odluka. Akteri su u prethodnom periodu bili više angažovani u proizvodnji i upravljanju krizama, a ne u nastojanju da se dođe do konačnog rešenja i napretka u pridruživanju EU. Sve u svemu, deset godina nakon početka dijaloga, malo je prostora za optimizam jer su odnosi Srbije i Kosova na najnižem nivou i brojni sporazumi nisu u potpunosti sprovedeni, dok je primena odredbi Briselskog sporazuma o Zajednici opština sa srpskom većinom još uvek na čekanju.

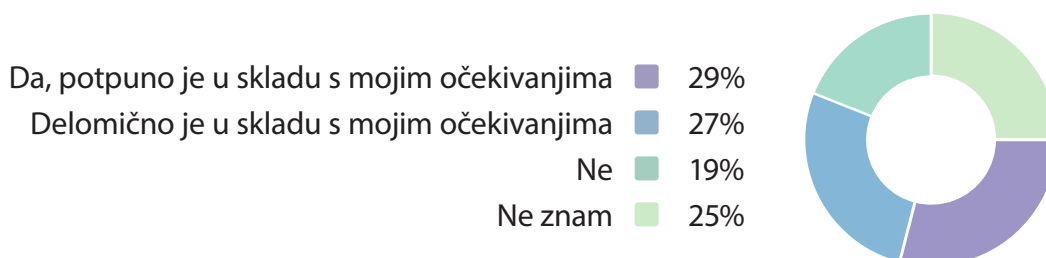
STAVOVI GRAĐANA O DIJALOGU

Bez obzira na trenutni status pregovora i ishod, istraživanje javnog mnjenja sprovedeno u septembru 2021. godine pokazuje da građani Srbije imaju poverenja u proces, glavnog pregovarača i njegovu poziciju u dijalogu. Više od polovine građana Srbije takođe smatra da srpski predsednik želi da dijalog uspe.

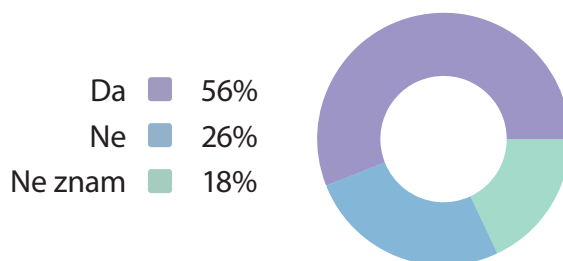
GRAFIKON 1 DA LI PODRŽAVATE DIJALOG KOSOVA I SRBIJE?

GRAFIKON 2 DA LI PODRŽAVATE TRENUTNI STAV ALEKSANDRA VUČIĆA U DIJALOGU?

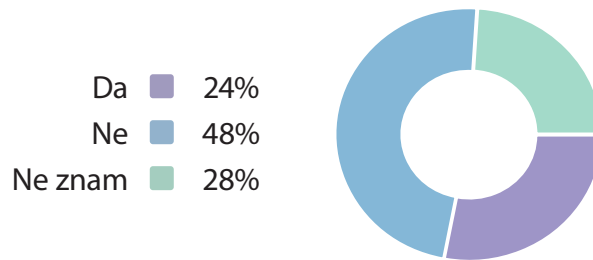

GRAFIKON 3 DA LI VERUJETE DA ALEKSANDAR VUČIĆ ŽELI DA DIJALOG USPE?

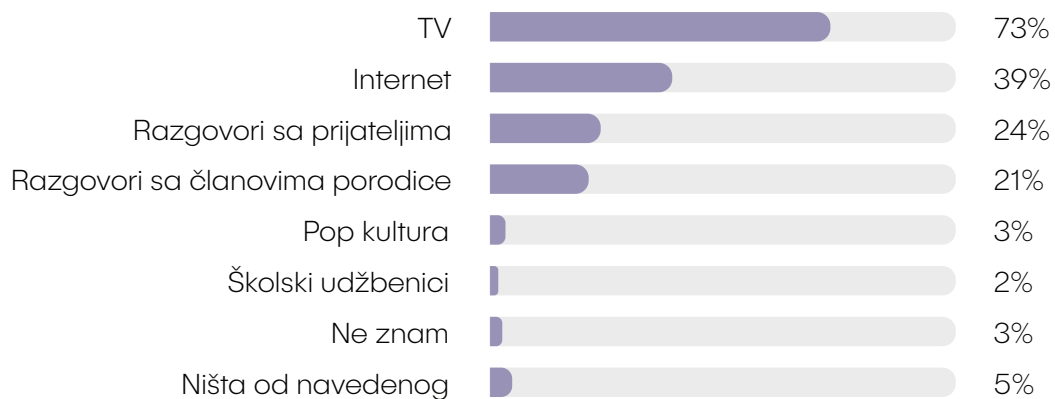
Nasuprot tome, građani Srbije tek su delimično informisani o sadržaju pregovora Beograda i Prištine, a samo jedna petina misli da je ceo proces dovoljno transparentan. Iako se čini da građani veruju da dijalog ima potencijal za rešavanje otvorenih pitanja, 59 posto veruje da dijalog nije ništa promenio u odnosima između Kosova i Srbije, a 80 posto ne oseća nikakvu opipljivu ličnu korist od njega. Štaviše, gotovo polovina građana ne zna koji su ciljevi Srbije u pregovorima s Kosovom.

GRAFIKON 4 DA LI ZNATE KOJI JE CILJ SRBIJE U DIJALOGU SA KOSOVOM?

Velika podrška srpskoj agendi u dijalogu, uz nedostatak informacija i transparentnosti, govori o velikom, skoro bezuslovnom poverenju u namere glavnog pregovarača i ukazuje na to da ne postoji kritičko preispitivanje odluka izvršne vlasti. Budući da se više od dve trećine građana informiše o Kosovu prvenstveno gledajući televiziju, nedostatak znanja o ciljevima i sadržaju dijaloga može biti posledica procesnog medijskog izveštavanja o dijalogu bez analize sadržaja, ali i nejasnih poruka vlasti i nedostatka jasne politike o Kosovu, kao i državne propagande.

GRAFIKON 5 ODAKLE DOBIJATE INFORMACIJE O KOSOVU? (VIŠE MOGUĆIH ODGOVORA)

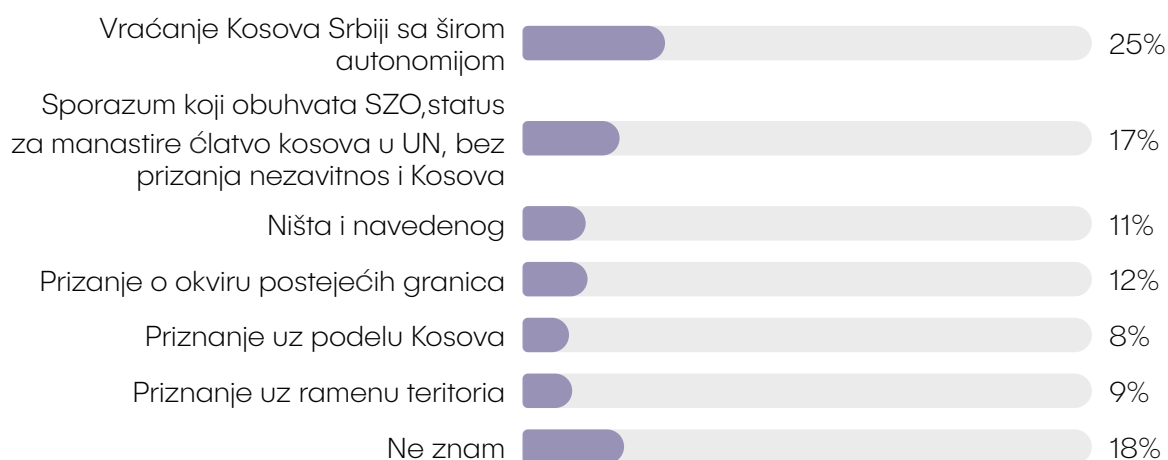

O IDEALNOM ISHODU DIJALOGA

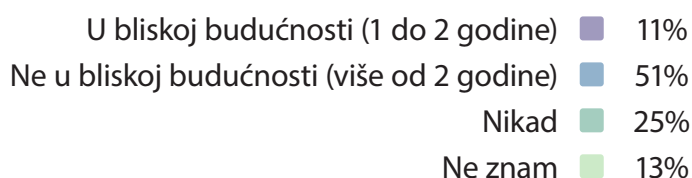
Državnici putem medija mogu značajno da oblikuju očekivanja ljudi o ishodima dijaloga. Četvrtina građana smatra da bi povratak Kosova Srbiji, uz davanje šire autonomije, bio najbolji ishod dijaloga. Ovakvi stavovi su razumljivi ako se ima u vidu da su najčešće asocijacije na Kosovo manastiri i srpsko nasleđe, srce Srbije i kolenka Srba i srpskog identiteta. Zato i ne čudi da građani smatraju da je Srbiji Kosovo oduzeto, da se identifikuju sa njime i da je jedino rešenje da ono bude vraćeno. Nešto manje od jedne petine bi bilo za sporazum koji se sastoji od osnivanja Zajednice opština sa srpskom većinom, posebnog statusa za pravoslavne crkve i manastire, uključujući članstvo Kosova u UN i drugim međunarodnim organizacijama, ali bez priznanja nezavisnosti Kosova. Anketa takođe pokazuje da građani Srbije ne podržavaju ideju teritorijalne podele Kosova i razmene teritorija, ideju koju su predsednici Srbije i Kosova obznanili 2018. godine. Nepostizanje sporazuma idealno je za svakog desetog građanina Srbije, dok 12 posto podržava međusobno priznanje unutar postojećih granica.

GRAFIKON 6 KOJI BI BIO NAJBOLJI ISHOD DIJALOGA?

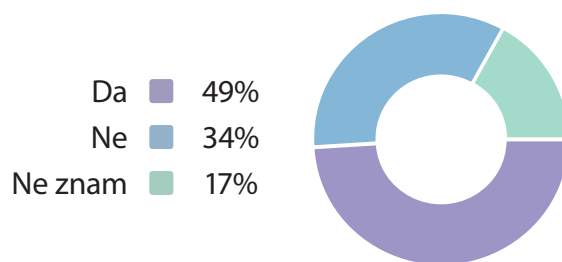

Iako građani žele da Kosovo ostane u sastavu Srbije, istovremeno misle da trenutni pregovori ne vode ka tome. No, očekivanja od glavnih pregovarača nisu velika pošto većina građana veruje da će Kosovo i Srbija postići konačan dogovor, ali ne u bliskoj budućnosti. Anketa pokazuje i da gotovo polovina građana misli da je razvoj Srbije moguć bez dogovora, iako mnogi priznaju da će biti posledica ako politički lideri ne postignu konačan dogovor.

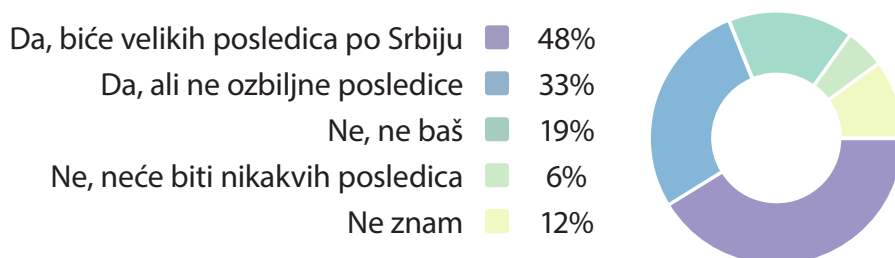
GRAFIKON 7 KADA ĆE BITI POSTIGNUT KONAČNI SPORAZUM IZMEĐU SRBIJE I KOSOVA?

GRAFIKON 8 DA LI MISLITE DA JE RAZVOJ SRBIJE MOGUĆ BEZ DOGOVORA S KOSOVOM?

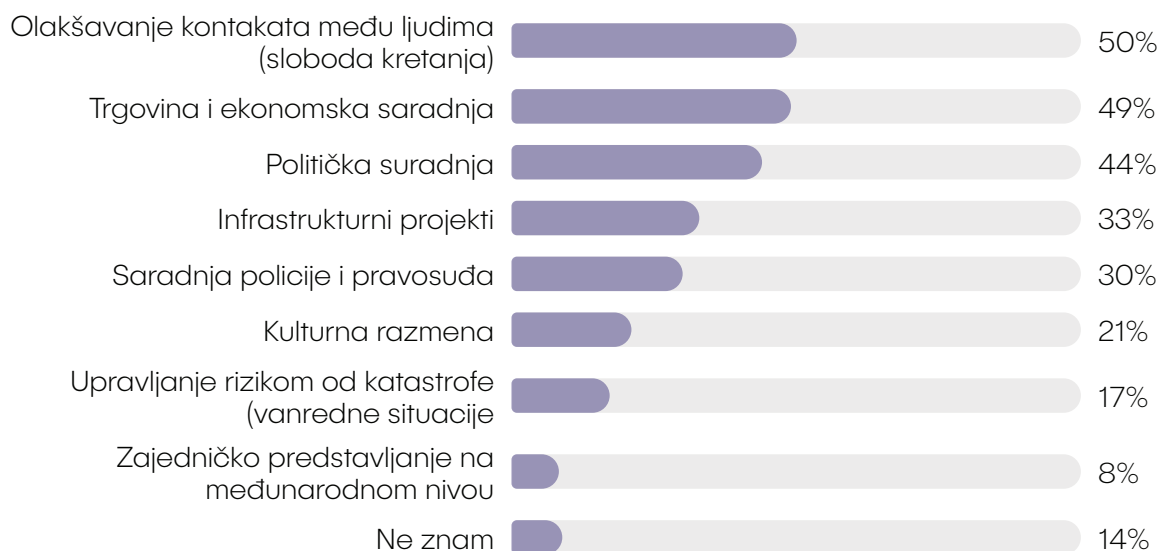

GRAFIKON 9 DA LI MISLITE DA ĆE BITI NEGATIVNIH POSLEDICA AKO SRBIJA I KOSOVO NE POSTIGNU DOGOVOR?

Budućnost nije tako sumorna jer značajan postotak građana smatra da postoje izgledi za poboljšanje saradnje između Srbije i Kosova, bez obzira na ishod dijaloga..

GRAFIKON 10 KOJI BI TREBALO DA BUDU PRIORITETI U SARADNJI KOSOVA I SRBIJE? (VIŠE MOGUĆIH ODGOVORA)

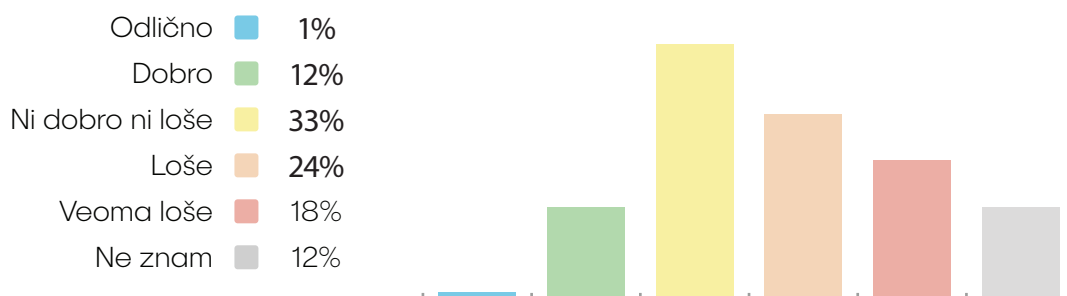

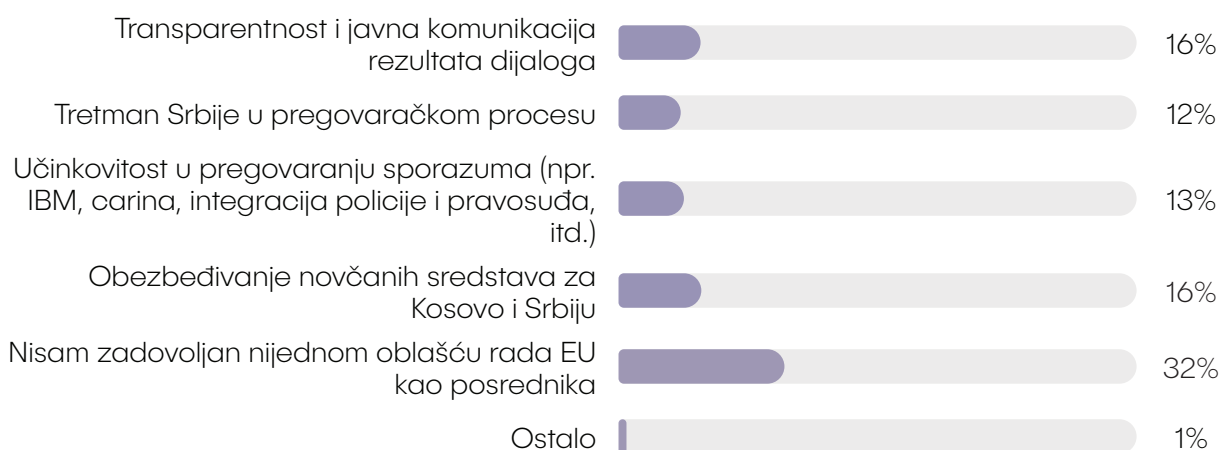
O ULOZI EU I SAD U DIJALOGU

EU je u prethodnom razdoblju ponovno preuzela vođstvo u dijalogu, dok je prisutnost SAD-a povećana kroz uloge nekoliko specijalnih izaslanika za Balkan. Razdor između EU i SAD oko Kosova smanjio se nakon američkih predsjedničkih izbora, a EU i SAD pokazali su koordiniraniji pristup dijalogu Beograda i Prištine. Uprkos tome, stavovi građana Srbije o ulozi EU i SAD u tom procesu nisu pozitivni. Trećina građana Srbije ocenila je ulogu EU kao posrednika u dijalogu ni dobrim ni lošim, dok veliki postotak misli da je uloga EU u tom procesu uglavnom loša.

GRAFIKON 11 KAKO BISTE OCENILI RAD EU KAO POSREDNIKA U DIJALOGU IZMEĐU BEOGRADA I PRIŠTINE?

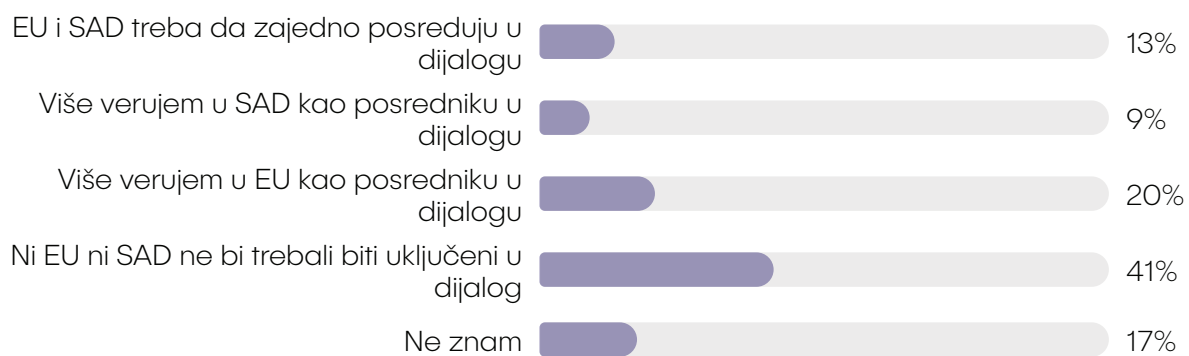

GRAFIKON 12 KOJOM OD SLEDEĆIH OBLASTI RADA EVROPSKE UNIJE KAO POSREDNIKA U DIJALOGU KOSOVA I SRBIJE STE ZADOVOLJNI?

Iako su građani nezadovoljni ulogom EU u procesu dijaloga, jedna petina ipak ima više poverenja u EU kao posrednika u dijalogu. Samo 13 posto podržalo bi opciju da EU i SAD zajedno posreduju u dijalogu. Preovlađujuće mišljenje je da ni EU ni SAD ne bi trebalo da budu uključeni u dijalog, što sugerise da građani možda žele da dve strane vode direktne razgovore bez posrednika ili da građani žele da se u dijalog uključe novi akteri, što je hipoteza koja zahteva proveru kroz novu anketu.

GRAFIKON 13 KOME BISTE VIŠE VEROVALI KAO POSREDNIKU U DIJALOGU BEOGRADA I PRIŠTINE - EU ILI SAD-U?

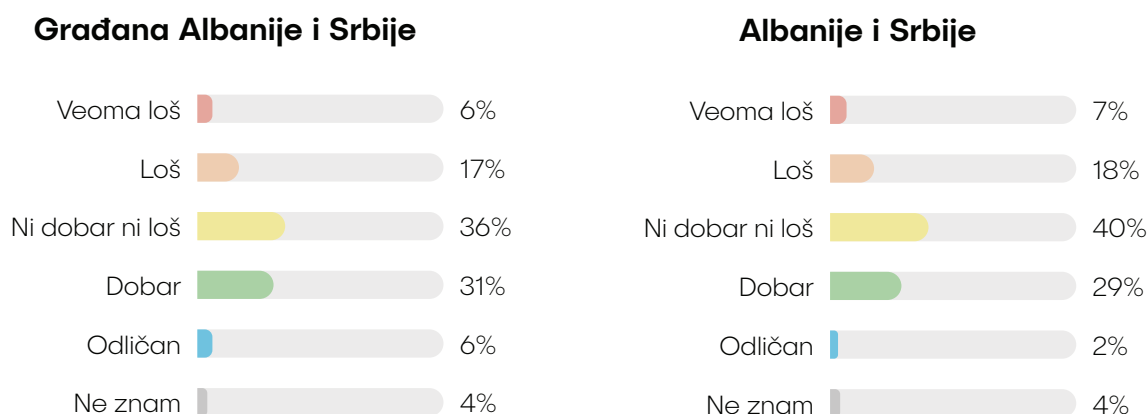

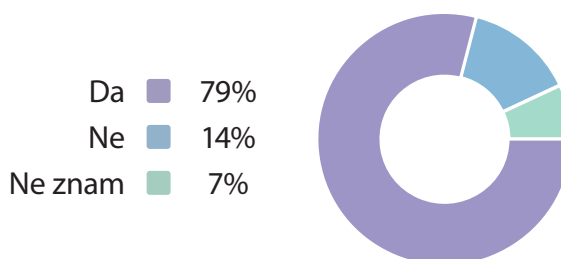
ODNOSI SRBIJE I ALBANIJE

Odnosi Srbije s Albanijom intenzivirali su se u poslednje tri godine, posebno od stvaranja Mini Šengena. Građani prepoznaju da je Srbija intenzivirala te odnose, ali ocenjuju da njihov kvalitet nije ni dobar ni loš. Pritom očekuju da će odnosi Srbije i Albanije u narednim godinama biti isti, ako ne i bolji. Takođe, dominantno mišljenje je da Srbija treba unaprediti svoje odnose s Albanijom bez obzira na odnos Srbije prema Kosovu. Osim toga, više od polovine građana misli da su odnosi Srbije i Albanije važni za bezbednost i stabilnost u regionu.

TABELELA 1 MOLIM VAS OCENITE ODNOS IZMEĐU:

GRAFIKON 14 DA LI SRBIJA TREBA DA DODATNO POBOLJŠA ODNOS IZMEĐU SRBIJE I ALBANIJE?

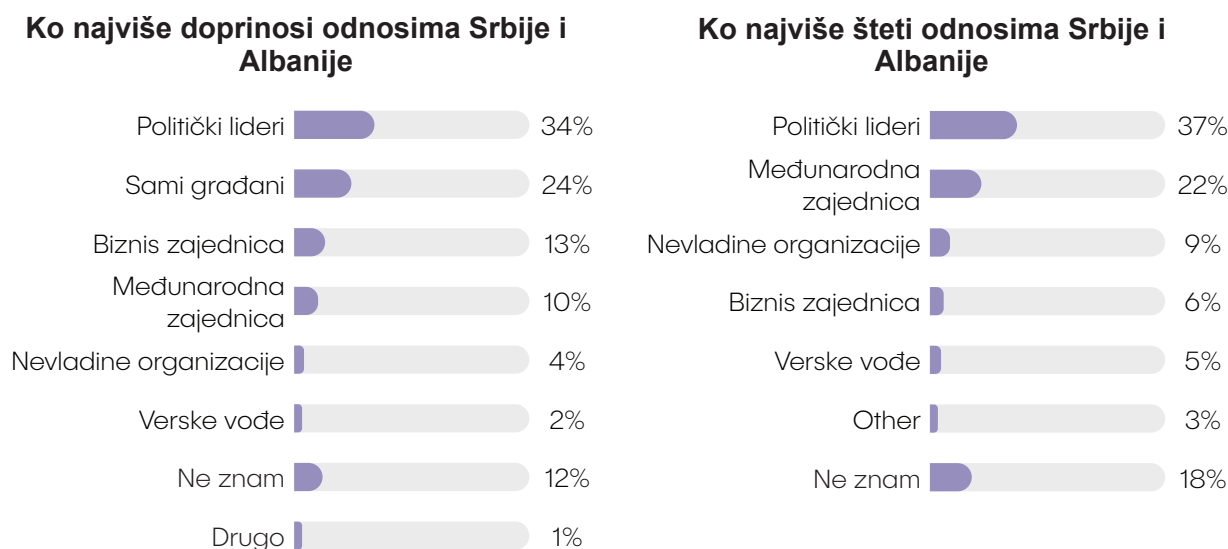

GRAFIKON 15 KOLIKO SU ODNOSI SRBIJE I ALBANIJE VAŽNI ZA BEZBEDNOST I STABILNOST U REGIONU?

Političari se doživljavaju kao oni koji mogu da najviše doprinesu poboljšanju odnosa sa Albanijom, ali i kao oni koji mogu da prouzrokuju najviše štete. Zanimljivo je da građani sebe vide kao aktera koji može doprineti poboljšanju međuljudskih odnosa koji se kasnije mogu preneti na državni nivo. Uprkos velikoj ulozi međunarodne zajednice u regionu, građani ne opažaju da međunarodna zajednica može doprineti poboljšanju odnosa. Međutim, više od petine populacije misli da međunarodna zajednica može najviše naštetiti odnosima između Albanije i Srbije. Iako su verske vođe poslednjih godina postale uticajnije, a ljudi u Srbiji religiozniji, važno je napomenuti da se verske vođe ne doživljavaju kao važni akteri u odnosima Srbije i Albanije.

TABELELA 2 GLAVNI AKTERI KOJI DOPRINOSE/ŠTETE ODNOSIMA SRBIJE I ALBANIJE:

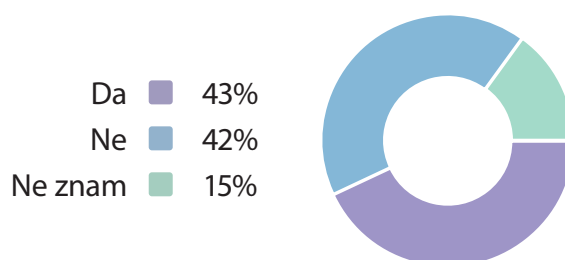

ETNIČKA DISTANCA PREMA ALBANCIMA

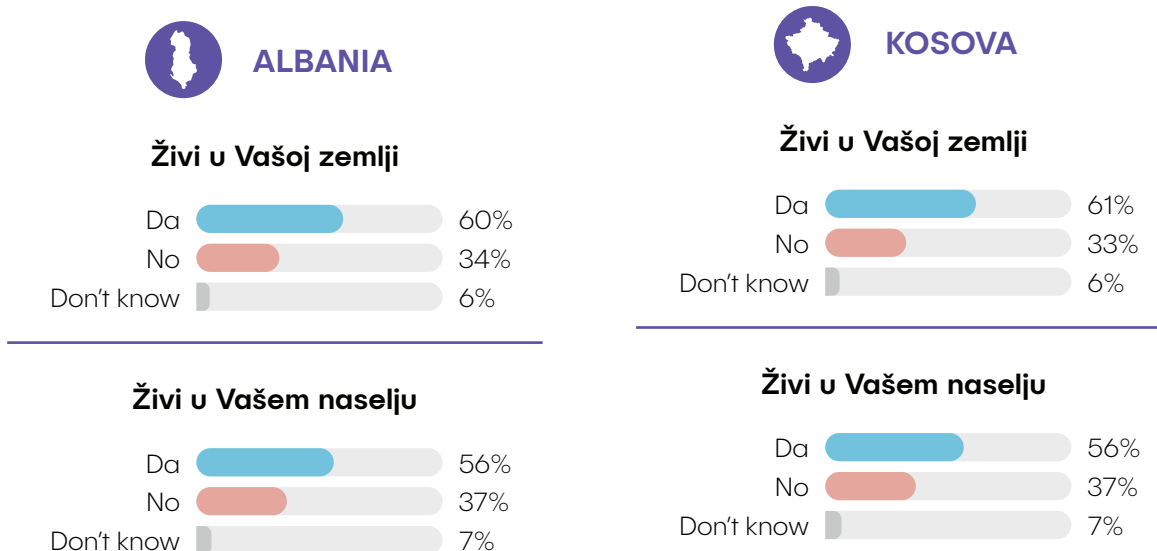
Srpsko društvo duboko je podeljeno oko toga je li mir između Kosova i Srbije moguć u doglednoj budućnosti. Osim izostanka opipljivih rezultata dijaloga, objašnjenje ovog pesimizma leži i u etničkoj distanci prema Albancima, koja je sveprisutna i u kontinuitetu se podstiče u javnoj sferi.

GRAFIKON 16 DA LI VERUJETE LI DA ĆE U BLISKOJ BUDUĆNOSTI BITI MIRA IZMEĐU SRBIJE I KOSOVA?

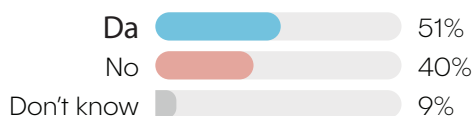

Etnička distanca prema Albancima iz Albanije i Kosova se prema tome nije smanjila. To ne čudi ako uzmemo u obzir govor mržnje srpskih zvaničnika i antialbansku retoriku u srpskim medijima. Kao rezultat toga, skoro dve trećine populacije ne bi prihvatilo Albance bez obzira na poreklo kao državne službenike ili funkcionere u Srbiji ili da budu u braku sa nekim od članova njihove porodice, dok isti postotak građana ne bi htelo da im Albanac ili Albanka podučava decu (unučad). Istraživanje pokazuje da građani Srbije ne prave razliku između Albanaca iz Albanije i Albanaca sa Kosova. Jedan od mogućih razloga je da većina nema lične kontakte na Kosovu i u Albaniji, kao i da nikada u životu nisu srela Albanca.

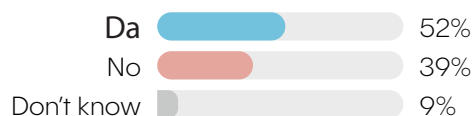
TABLELA 1 DA LI BISTE PRIHVATILI DA ALBANAC/KA IZ ALBANIJE / SA KOSOVA:

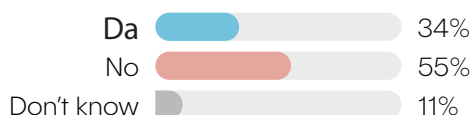
Bude Vaš kolega/inica na poslu

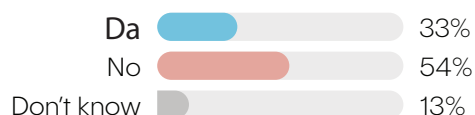
Bude Vaš kolega/inica na poslu

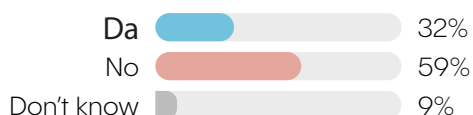
Bude Vaš pretpostavljeni/a na poslu

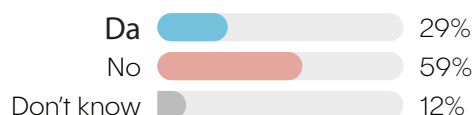
Bude Vaš pretpostavljeni/a na poslu

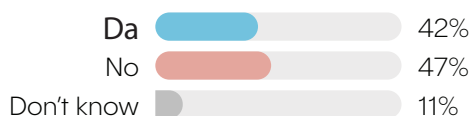
Bude nastavnik/ca Vašoj deci ili unučadi

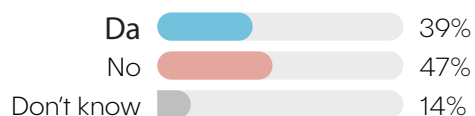
Bude nastavnik/ca Vašoj deci ili unučadi

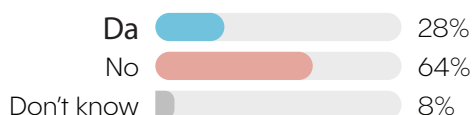
Bude Vaš prijatelj/ca

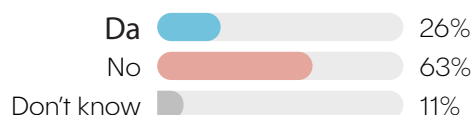
Bude Vaš prijatelj/ca

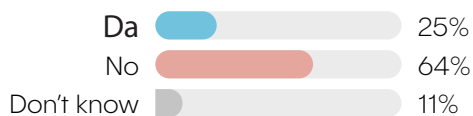
Bude javni zvaničnik/ca u Vašoj zemlji

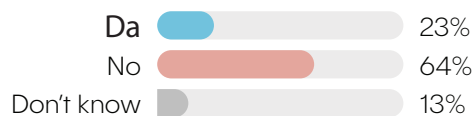
Bude javni zvaničnik/ca u Vašoj zemlji

Bude u braku sa članom Vaše porodice

Bude u braku sa članom Vaše porodice

Ohrabrujući nalaz je da bi oko 60 posto građana prihvatilo Albance sa Kosova i iz Albanije kao sugrađane ili komšije. Ipak, ljudi su podeljenog mišljenja oko toga je li moguće biti prijatelj sa Albancima.

O METODOLOGIJI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje javnog mnjenja sprovela je agencija Deep Dive u periodu od 15. do 25. septembra 2021. godine. Istraživanje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.000 punoletnih ispitanika iz Republike Srbije tehnikom „licem u lice“.

Katalogimi në botim **(CIP)**

Biblioteka Kombëtare e Kosovës - "Pjetër Bogdani"

327(496.51)"2022"(047)

Bjeloš, Maja

Stavovi građana Srbije o odnosima s Kosovom i Albanijom : analiza istraživanja javnog mnjenja : WBSB anketa u Srbiji : izveštaj o zemlji #3 2022 / Maja Bjeloš. - Prishtinë : QKSS, 2022. - 18 f. : ilustr. ; 28 cm.

Marrëdhëniet ndërkombëtare

Bashkëpunimi ndërkombëtar -- Raporte -- 2022 -- Kosovë -- Shqipëri

Serbia -- Marrëdhëniet me jashtë

ISBN 978-9951-799-56-0

Aleph [000101161]

ISBN 978-9951-799-56-0

9 789951 799560

